

parkeringsplass. Det er så tre muligheter for å komme seg inn til Trollheimshytta:

1. Ved å gå på østsiden av Follsjøen og på bro over Svartåa frem til Trollheimshytta.
2. Ved å tinge seg båtskyss fra Gråhaugen Turiststasjon som ligger på vestsiden av dammen på Gråhaugen, og så spasere den siste biten fra sydenden av sjøen og opp til hytta.
3. Ved å kjøre et stykke på vestsiden av Gråsjøen og så ta bena fatt og følge ruten opp gjennom Breiskaret og frem til Skrøådalsvatna. Herfra går ruten forbi Svartvatnet og inn på ruten mellom Snota og Trollheimshytta.

Ruten på østsiden av Gråsjøen er 16 km og en kan gå den på ca. 5 timer og ruten gjennom Breiskaret er 21 km og kan gåes på 6—7 timer. God tur!

Fuglelivet på Fro-øyen

Falkefangerhytter i Frons.

AV ARNOLD T. GISVOLD

«Havfrådens øyer»;- Frons Nasjonalpark. Et ganske stort havstykke på Trøndelagskysten skiller øygruppen Froan, gammelt kalt «Frons», fra fastlandet. Dette arkipel består av 1000 øyer, holmer og skjær og strekker seg fra «Higgerstein» sør om Gjessingen til «Svarten» i nord ved Halten. Vi finner navn som Jødokka, Utgroinnskjæra, Grønnskjera, Horsøyen, Fagerholmen, Guldholmen og Silkeøyene. Navn som ingen koneplager har funnet på. Vinden er kald, hard og slitane. Og havet kan ligge som tinn her ute.

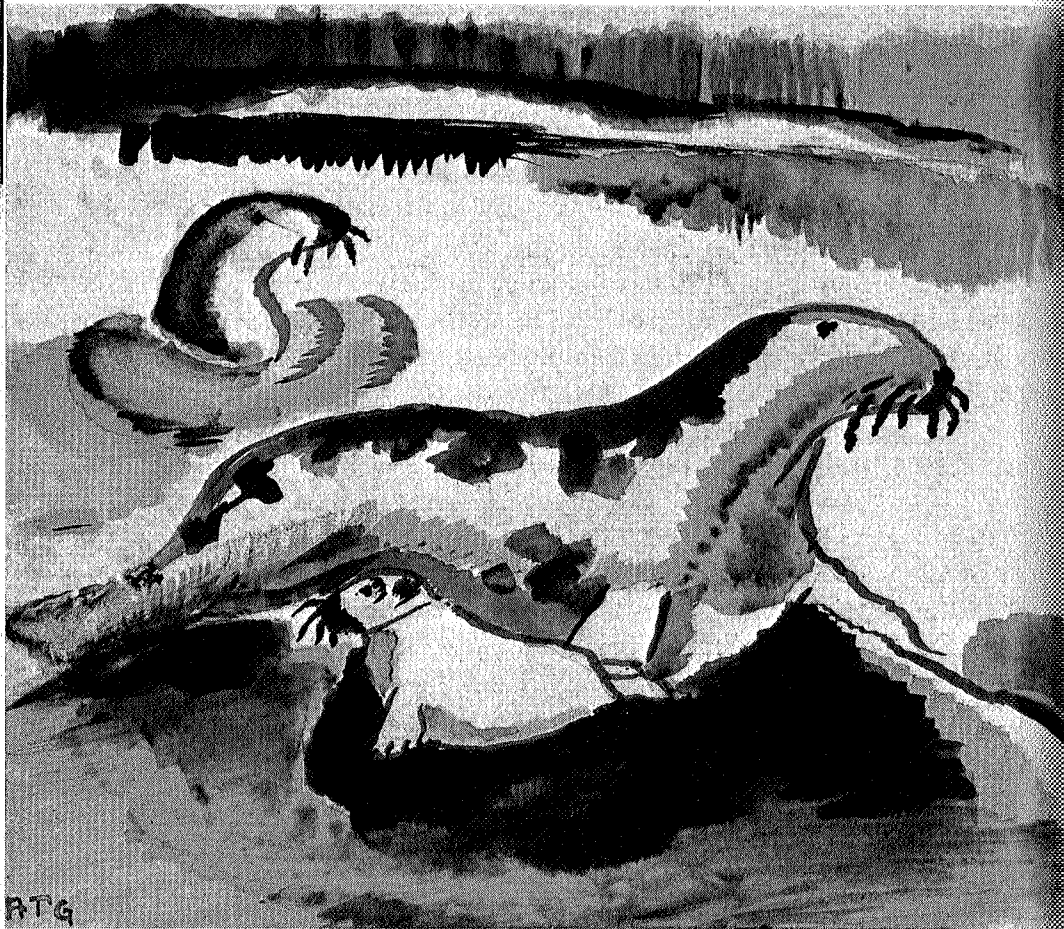
Tidlig på våren 1934 kom jeg til Frons, men var dengang langt fra ny i skjærgården. Jeg fant at landet derute var et eventyrland, et huldreland og kom til å ta turer ditut av lengere varighet, som regel både høst og vår. En sommer fant jeg i en av «Storkalvens» mange labyrinter en underlig ruin, to gammer av stein. Utallige ganger hadde jeg ferdes der på jakt etter oter, gås og sjeldne polar-snepper, uten å bli oppmerksom på steingammene før jeg sto kloss ved dem. Overgrodd som de var av kråkeskjegg og lav. Innvendige mål på den best bevarte var 80 x 120 cm, høyden ca. 60 cm. Jeg har ikke hørt at uvedkommende har gravet i uren, og avholdt meg selv-sagt også fra det. Dette er den luneste plass i øygarden, du kommer ikke ditinn uten med småbåt, men da på alle tidevann.

Steingammene er absolutt verneverdige, ja, et Herrens under at de er i behold. På grunnlag av gammel muntlig overlevering hadde finner satt gammene opp i Svartedauens tid, de flyttet fra fastlandet for å unngå den forferdelige farsott. Det het òg at det var rester etter folk som rømte fra landet i Harald Hårdrådes tid, på grunn av undertrykkelse og harde skatter. Ilgjerningsmenn kunne fristet livet, eller havarister hadde hatt tilhold her. Ingen kunne si noe sikkert. Vel, men her er flere gammer sørover i øygruppen.

Mang en skipsmann har passert fallgarden, forreven og forsliten. «Kobbria» som i et hølende akvarium — parafinlampa «døler». Brent torvlukt. Torden, lyn, et frådende hav. St. Elmsild. Tiden er inne for sagn og eventyr, håndgripelige ting. Nu kaster hav-erten sine unger.

Store dyr, kollosser, (*Halichoerus grypus*) større enn grønlandsselen. Hannen «ratjen» kan bli 3 m og veie opp til 300 kg. Hunnen «ertna» 2 m og veier 200 kg.

Vi har et annet gammelt lokalnavn på hav-erthunnen «Hylitra», hylle seg om, innhulle, verne. Brukt av gråseljegere her i øygarden. Vakkert navn. «Når vi såg «hylitra», vest vi at ongen va itj langt oinna».

Hva med morgendagen? Vi skal nå sove først. Sauer mellom bergknausene er merket med blå og røde tøylapper. Snøfugl, snøspurv letter i flokk, kvitrende. Her finnes Skandinavias største teistforekomst. «Om vårmorran e de bare så soinne dainse tå teiste». Danser piruett. «Ja de e ein knasin kar».

Og ved natt: Hele havet i natten, en vag dønning hvor geirfugl svømmer og ørner gnægged. Jeg så havørnen «gå» på sjøen.

På Risøya hekket åkerriksen. På Værøya gammel kirkegård. Jeg har opplevd «Sjøfrua», som er ytterskjærgårdens hulder. Og polarjoens, bredhalejoens spesielle trekk. Den fremmedartede steinsvettens vidunderlige fluksang i natten, der mellom bærghamrene den dunkle havflaten. Jeg mener det var den grønlandske himself. I solrenningen så jeg den gulnebbede iriskens sjarmerende lek. Og gjøken gol en stille vårnatt.

Ut i de verste fallene der dragsuget og havbårene sang, drog finnlenderen, musikeren med violinen for å la seg inspirere. «Klong, klong» sier Kunnas ravn. Spover spiller med sordin. Borgermesteren i Stockholm var bofast en hel sommer med sin familie, trollbundet av øyenes rike blomsterflor.

Tungalda og Lundefugl, Alkekonger svam, ja vi har mange idealer — få idealister.

Våren ute på havbrua er en tonende musikk, med vingesus av kvite svaner, havorrer, traner, kvitlårskarv som bærer viden om havellesangen: «Innåt land», lyder det.

Tidlig kom jeg til den konklusjon at de eldgamle steingammene er tydelig spor etter falkefangst. Den gang gjaldt det fangst av edelfalk, etter som gammene ligger i umiddelbar nærhet av vandrefalkens gamle hekkeplass i Frons arkipelag. I den tid hollandske og belgiske sjalupper og sjarker befant seg på disse kanter, på sildefiske i fjerne tider, merket kanskje noen seg falkens ville flukt nær de stupbratte konglomeratøyene. En vel dressert jaktfalk ble ute i Europa kurset likt med en fullrigget stridshingst.

Hunnerkongen Atilla, verdens største falconer kom fra øst med sine ville horder til hest. Den kronte falken, prydet da hans svarte og kvite banner.

Best kjenner jeg vandrefalken, pilegrimsfalken (*Falco peregrinus*). Den bygger ikke noe rede. På en smal berghylle er det nok med bare en grop i svarte mulden. Det er noe hunneraktig, Atilla, over fuglen med den svarte mustasjeflekken og de truende brunsvarte øynene. Vokshuden over nebbroten og de kraftige føttene har samme flotte gule farge. Fuglen burde vært vår nasjonalfugl. «Æggan has sjer ut som dæm e ruståt» sa Tøger Ørn. Men gå varsomt forbi. Det hender vandrefalken flyr forbi rutebåten ved enkelte anløpssteder og er lett å iaktta uten kikkert. På Nuverøya har vandrefalken også hekket i nyere tid. Krenk ikke falken! Man passet godt på det i gamle dager. Da ble ulovligheter hardt straffet med bøter, eller falken skulle hakke en ounce kjøtt ut av misdæderens bryst.

Dette er ved St. Hanstid — vilt er falkens skrik i Kopparberget. La han leve — uten fotjern.

Men Falconeren i Norden fanget vandrefalken i nett. Da lå han der, ventet og lurte fra tidligste morgenstund, før solen glimset aust i fjellgarden. Daggrøyet har en mystisk storhet —. Nettet var oppsatt og en levende, blindet lokkefugl var åte. Han slumret. Hørte fuglen sin venninde synge? Havet var rolig, vidunderlig. De var dristige unge menn, falconerne, de satte nok spor etter seg, og klatret i stupbratte fjell over gapende ur. Men i vindstille var utfløyne unger dessverre lett å fange.

Borte på naboøya slo vandrefalken ved en leilighet en vilsekommen rugde. En annen dag en bekkasin. Sikkert nok har vandrefalken hatt tilhold i øygarden siden uralders tid.

Jaktfalk, tårnfalk og steinfalk iakttok jeg ved flere anledninger. Det hendte at en slik stolt fugl satt og speidet fra en murpipe eller signalmast. Dernest kunne en se en flaggspetthann ble jaget av falken ut over ville havet.

Fjellvåken vil også bo i Frons og pynter reiret sitt med duggfrisk klokkelyg. Dens spiseseddel består utelukkende av vonn, jordrotte. — Kongeørnen kalles Landørn her ute.

Her er storskarv i kolonier ute på skjærene. Nå er det ikke et seil å se. — Jo — i horisonten en havenes dronning, og vevre snepper svømmer sirlig over lagunens isgrønne vann.

I august 1935 kom flaggspett i hundrevis på trekk over øyene. Den gangen var det helst unge fugler. En vakker grønnspett ble forøvrig funnet død. Storskarven «kvitlåren». Det er de store svarte fuglene med havskum på lårene. For kort tid siden var det hundreder av storskarvreir på «Randi», et lite skjær i nord nær en bebodd øy. Likedan også på «Pålskjæret» sør ved Gjessingen. Jublende het det: «Kvitlåren e tebakerskomme».

I bratteste flauget — hekket år om annet 25 hegrepar. De har svære reir og store turkisblå egg. «Ein Fægdaføggel» ble den kalt før man ble vant til den.

«Rækarungen» — havertungen med blodig navletråd jamrende i stappsvarte høstnatta, lyder som skipsmannskap i ytterste nød. I sinnet lever minnet om kjempende «ratjer», havert-hanner som slo hverandre med baksveivene. Det lød som rifleskudd over speilblankt hav.

Steinkobben og hav-erten er vidunderlige og uerstattelige dyrearter. Dette gjør Froøyene verneverdige av første klasse. Tenk så gild en tanke om det kunne bli slutt på all slags skyting i Froværet. Havets speil, havet speiler så mangt. Dette for å nevne litt i farten.

En smule av Frons, en eiendommelig nasjonalpark. Vår alles øyesten.

